

MAANDBLAD

SEPTEMBER 2019

Verschijnt niet in juli en augustus

DE PLATE VZW

KONINKLIJKE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING

VERKOOP HUIZEN & APPARTEMENTEN

Immobiliën

® MYRIAM VYVEY

ALFONS PIETERSLAAN 47

8400 OOSTENDE

T 059 70 37 64

M 0475 51 80 62

WWW.VYVA.BE * INFO@VYVA.BE

Briefhoofd van een handelsbrief van drukkerij Van Graefschaepe, Cirkelstraat 21.

In 1895 kwam er in Oostende een nieuwe liberale drukkerij naar voor: de *Grote Handelsdrukkerij*. Deze drukkerij was gelegen in de Nieuwstraat 34 en eigendom: Van Graefschaepe. Datzelfde jaar nog liepen de liberale kiespamfletten van de pers en startte Van Graefschaepe met het drukken van 'Le Carillon'. In 1899 breidde de drukkerij uit over de huizen 32-34 om vijf jaar later te verhuizen naar de Cirkelstraat 21.

Henri Van Graefschaepe was vishandelaar, gemeenteraadslid, drukker en uitgever van de 'Oostendenaar' (1893-1904?), orgaan van 'Help U Zelf'.

A. Van Graefschaepe drukte Leve de Leute (1899) en Ostende réclame du littoral (1907-1909), een toeristische blad.

Het huis van Graefschaepe (zonder initialen) stond in voor Le Carillon, La Capital (1896) en Phare du Littoral (1897-1899)

Bron: De Oostendse pers 1818-1914 / W.Maervoet. Ostendiana 2, 1975, p. 136

ISSN = 1373-0762

DE PLATE

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING (V.Z.W.)

Langestraat 69
8400 Oostende

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.
Educatieve en permanente vormingsorganisatie.
Aangesloten bij de Oostendse cultuurraad en bij Heemkunde Vlaanderen vzw.

Statuten gepubliceerd in de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 1-2 mei 1959, nr.1931, en de bijlagen tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Tijdschrift – Jaargang 48
Nummer : 07
Maand : SEPTEMBER 2019

Lidmaatschap/jaarabbonnement: € 25
Kostprijs los nummer: € 4
Bankrekening: BE81 3800 0966 6224

Bestuur

VOORZITTER

Jean Pierre Falise

Hendrik Serruyslaan 78 bus 19
8400 Oostende
0475 344909 – 059 708815
jp.falise@outlook.com

ONDERVOORZITTER

Ferdinand Gevaert

Duinenstraat 40
8450 Bredene

SECRETARIS

Nadia Stubbe

Blauwvoetstraat 7
8400 Oostende
059 800289
plate.oostende@telenet.be

PENNINGMEESTER

Fernand Mus

Salvialaan 5
8400 Oostende
0473 862107
ferre.mus@skynet.be

Bestuursleden

Adriën Barbé

Nieuwpoortsestweg 82
bus 0302
8400 Oostende

Steve Barbé

Toekomststraat 37
8450 Bredene

Valère Prinzie

Euphrosina
Beernaertstraat 48 bus 3
8400 Oostende

Emile Smislaert

Hendrik Serruyslaan 4
bus 0501
8400 Oostende

Johan Van Roose

Kabeljauwstraat 5
8460 Oudenburg

Erebestuurslid

Koenraad Verwaerde

André Chocqueelstr. 1
8400 Oostende
0468 204025
Koenraad.verwaerde@telenet.be

Gilbert Vermeersch

Blauwkasteelstraat 98
bus 2 8400 Oostende

° Auteurs zijn verantwoordelijk voor de door hen geschreven stukken en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de kring. De binnengebrachte teksten zijn niet eerder gepubliceerd en dienen altijd voorzien van een duidelijke bronvermelding. Afbeeldingen, foto's en tekstovername is toegestaan na akkoord van de auteur en met verplichte bronvermelding.

° De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate vzw verklaart zich te houden aan de regelgeving, zoals gewijzigd, van de Belgische Privacywetgeving en gegevensbescherming. De vereniging is verantwoordelijk voor de verwerking van de persoonsgegevens van hun leden. Het bijhouden van de gegevens, het doel van het verwerken, onze gedragscode en zelfregulering betreffend, de rechten van de leden inzake het opvragen, wijzigen of schrappen werden in de privacyverklaring van de kring vastgelegd en gepubliceerd in het ledentijdschrift van oktober 2018.

IN DIT NUMMER

- Blz. 165 **Activiteit 26.09.2019**
Filmvoorstelling «IN HET KIELZOG VAN JOHN BAUWENS, REDER TER VISSERIJ»
door Mevrouw **France GOOD-DUQUENNE**.
- Blz. 166 – 196 **Koen Verwaerde** - Rapportage Provinciale Heemdag «Bie us an't zèètje».

ACTIVITEIT

DONDERDAG 26 SEPTEMBER OM 20.00 UUR

De aangekondigde voordracht in de jaarkalender 'Een wandeling van West naar Oost langs de Belgische Kust' door mevrouw Ineke Steevens kan door omstandigheden niet doorgaan. Uitstel is geen afstel, we doen ons best zodat deze interessante voordracht volgend jaar kan plaatsvinden.

In vervanging is er de filmvoorstelling

«IN HET KIELZOG VAN JOHN BAUWENS, REDER TER VISSERIJ»

Mevrouw France GOOD-DUQUENNE, achterkleindochter van visserij-pionier John Bauwens, maakte een documentaire over haar overgrootvader, die als ondernemer en pionier de Oostendse visserij van de zeil- naar een indrukwekkende motorvloot loodste.

Samen met de heer Yvon Dutrieux voor de montage, werkte Mevrouw France GOOD-DUQUENNE twee jaar lang aan de 77 minuten durende film, het is een hommage aan John Bauwens aan de hand van foto's, filmarchieven en getuigenissen. Meteen schets de prent ook een tijdsbeeld van het Oostende van weleer: de belle époque, de twee wereldoorlogen en het interbellum.

John Bauwens (1866-1955) stamt uit een zeevarende familie die zelfs verwant is met de Oostendse kaper Filips Van Maestricht. Als ondernemend Oostendse reder en pionier binnen de visserij bouwt hij eind 19de eeuw in zijn geboortestad de eerste houten stoomtreiler. Later richt hij ook een touwslagerij op en is hij zeilproducent. Samen met o.m. dr. Prosper Bouckaert, reder Auguste Van de Walle en de Brugse baggerbaas Emmanuel De Cloedt richt hij in 1896 de rederij 'Pêcheries à Vapeur' op. Liefst 47 vaartuigen dragen tot de jaren zestig van de 20ste eeuw de initialen P.V. op de scheepsschouw.

Een film die iedere Oostendenaar zal boeien.

Er is in ons museum en ook op deze avond een mooie geïllustreerde brochure verkrijgbaar waarvan de verkoop ten goede komt aan het Koninklijk Werk Ibis waarbij John Bauwens bij stichting bestuurder en later voorzitter werd en tot aan zijn overlijden betrokken was.

Zoals gewoonlijk kan er na de voordracht nagepraat worden in ons Visserscafé.
Iedereen welkom en de toegang is vrij.

HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN

Provinciale Heemdag van zaterdag 04 mei 2019
“Bie us an’t zèètje”

Rapportage

Locatie

Thermae Palace Hotel
Koningin Astridlaan 7
8400 Oostende

Vlaanderen
verbeelding werkt

Programma

Voormiddag

09.15 u. Onthaal met koffiebuffet

- Koffie en Thee
- fruitsappen – fruitmand
- versnaperingen
- ontbijtkoeken

10.00 u. Welkomstwoord door de voorzitter van de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate, dhr. Jean Pierre Falise.

10.15 u. Lezing over de 'Visseropstand van 1887' door mevr. Doris Klausing met muzikale begeleiding door dhr. Giedo Vanhoecke (zang) en Noël Warmoes (accordeon).

11.15 u. Lezing over de 'Geschiedenis van de visserij en de IJslandvaart' door dhr. Joris Surmont.

12.10 u. Toespraak van de heer Bart Plasschaert, Schepen voor 'Vrije tijd' van de stad Oostende en Voorzitter van de erfgoedcel 'Kustergoed'.

12.20 u. PowerPointpresentatie 'Heemkunde West-Vlaanderen 2018' door de heer Philippe Haeyaert, Voorzitter vzw Heemkring West-Vlaanderen.

12.30 u. Broodjeslunch

- soep + 3 minibroodjes per persoon
- keuze uit kaas, ham, prepareer, tonijnsalade, kipcurry, krabsalade en garnaalsalade.
- frisdranken, mineralen, koffie en thee

Namiddag

14.00 u. In samenwerking met Gidsenkring Lange Nelle de keuze uit 4 erfgoedwandelingen:

Maritieme wandeling: *Visserskaai, Mercator en Amandine (niet binnen).*

Leopold II-wandeling centrum: *Praalgraf, Stadsmuseum en Kapucijnenkerk.*

Leopold II-wandeling west: *Koninklijke Gaanderijen, Koninklijke villa, Koninklijke Stallingen, Ruitersstandbeeld.*

Thermae Palace Hotel: *Hotel binnenin, gaanderijen, Koningspark, ruitersstandbeeld, Koninklijke villa.*

16.30 u. Afsluiting met uitreiking van de Prijs Heemkunde West-Vlaanderen (best verschenen artikel) met slotwoord door de Voorzitter Heemkunde West-Vlaanderen, dhr. Philippe Haeyaert, gevolgd door receptie.

19.00 u. Diner in Restaurant Thermae Palace Hotel «Zaal Astrid»

- *Bisque van Oostendse garnalen*
- *Gebakken kabeljauwhaasje, polderaardappel met zure room, gestoofde prei en witte wijnsaus*
- *Dame Blanche met slagroom.*

Inclusief huiswijn, mineraalwater en koffie.

Onthaal:

Het onthaal van de deelnemers gebeurde door de secretaris van de kring, mevrouw Nadia Stubbe, bijgestaan door mevrouw Nora Deceuninck, medewerkster. De verwelkoming verliep vlot en ongekunsteld, temeer dat deelnemers achtereenvolgens met behaaglijke rust binnenstapten en bovendien er goed gemutst bijliepen. Na begroeting en het afvinken van de aanwezigheidslijst werd door de secretaris bij de gasten een badge opgespeld met hun naam, de desbetreffende heemkring en de keuze van de erfgoedwandeling. Mevrouw Nora overhandigde een bundeltje waarin informatie stak over het verloop van de provinciale heemdag '*Bie us an't zèètje*' en nodigde de mensen uit binnen te gaan in de fantastische «Zaal ASTRID» met zicht op zee. De gasten konden er in afwachting plaatsnemen tot dat alle deelnemers er waren en het ontbijt van start kon

gaan. Mevrouw Liliane Vandenbroucke had de opdracht om het onthaal op de gevoelige plaat te zetten; wat ze dan ook deed met volle overgave. De heren Adriën Barbé en Valère Prinzie waren aanwezig voor de organisatorische aspecten van het onthaal. Zo zou Adriën bv. de sprekers helpen bij het installeren, terwijl buiten Valère de mensen hielp die met de wagen waren gekomen om een geschikte parkeerplaats te vinden. Kwart voor halftien werden de gasten uitgenodigd voor de koffie. Zonder aarzelen schoof men aan en kon het ontbijtbuffet van start gaan. Alle aanwezigen waren overtuigd: *het was een heerlijk ontbijtbuffet.*

Heemdag gaat van start

10u00. Even na tien namen de deelnemers plaats in de congreszaal.

Voorzitter Jean Pierre Falise hield een kort inleidingswoord waarbij hij Voorzitter Philippe Haeyaert van de Heemkring West-Vlaanderen en gelijk alle aanwezigen hartelijk dankte voor hun deelname aan de Provinciale Heemdag 2019: «*Bie us an't zèètje*».

Voorzitter Falise merkte hierbij op dat het jaren geleden was dat onze heemkring 'De Plate' gastheer was bij het organiseren van de 'Provinciale Heemdag'.

Deze dag staat in het teken van de visserij. Eén van de lezingen gaat over de visserijopstand van 1887 en een volgende over de geschiedenis van de IJslandvaart en de visserij, twee onderwerpen die niet vaak in de belangstelling komen. Na de broodjeslunch kan u samen met de gidsen kennismaken met één van de prachtige

wandelingen in de binnenstad of kunt u het Thermae Palace Hotel bezoeken. Wij zien ons dan terug voor de afsluiting van deze fijne dag met de uitreiking van de 'Prijs Heemkunde West-Vlaanderen 2018' en een slotwoord door de Voorzitter Heemkunde West-Vlaanderen, dhr. Philippe Haeyaert, gevolgd door een receptie. Ik wens u een fijne dag toe en dank voor uw aandacht, eindigde de Voorzitter.

10u15. Na de toespraak van Jean Pierre Falise, Voorzitter van 'De Plate', neemt secretaris Nadia Stubbe het woord om in kort bestek de eerste spreker voor te stellen, te weten

Mevrouw Doris Klausing.

Doris Klausing is geboren en getogen in Oostende. Haar interesse in folklore, het rijke vissersleven en zee-liederen kreeg ze met de paplepel ingegoten door haar vader **Jef Klausing** (1918 – 2008). Hij repertorieerde zo'n 355 volksliederen. Vandaag zet Doris Klausing zich actief in voor het behoud van het maritiem erfgoed. Ze speelt daarbij met het gedachte om een Oostends Maritiem Museum op te richten.

Van haar hand verschenen recent volgende boeken: *'Pekel en Kabeljauw'* (het verhaal over de IJslandvaarders op het eind van de 19de eeuw) en *'Tot elke Prijs'*. Dit laatste werk is een historische roman over de vissersopstand in Oostende in 1887. Naast het vertellen voor kinderen geeft zij succesvolle lezingen over voornoemde onderwerpen, met beeld en muzikale omlijsting.

De muzikale omlijsting wordt verzorgd door Giedo Vanhoecke (zang), haar echtgenoot, en Noël Warmoes (accordeon).

Beide heren maken deel uit van het Oostendse vierstemmig koor *'Ier en gunter'*. Een gemengd koor, vrouwen en mannen, maar ook gemengd in hun repertoire (vanaf 2007 brengt dit koor ook populaire liederen uit diverse Europese landen met *'de zee'* als onderwerp).

Lezing: ***De vissersopstand in 1887.***

Om bij maritieme terminologie te blijven kun je stellen dat Doris Klausing met haar lezing meteen van wal steekt door haar recent boek *'Tot elke prijs'* voor te stellen. Hierin bespreekt zij de sociale wantoestanden die vissers en hun gezin ondergingen gedurende de periode van de Belle Epoque. Dit doet ze door de alom bekende Vissersopstand in Oostende in 1887 in het daglicht te stellen. Ze vertelt aan de hand van slides een boeiend verhaal hoe een wereld van rijke burgers en toeristen badend in welstand en overvloed leefden in schrijnende tegenstelling met de in de buik van de stad in armoede huizende vissersfamilies met een veel te grote kinderschaar. Het was niet uitzonderlijk dat een vissersfamilie uit twaalf à veertien leden bestond en dat dezen allen in één kamer samenhokten. Hygiëne was onbestaand: geen lopend water en er was maar één enkel toilet voor alle inwoners van het pand. Dit alles terwijl aan de andere kant van de samenleving *'oesters en kreeft met champagne'* geserveerd werden. Doris Klausing merkte hierbij ludiek op: *terwijl de vissers niet eens de naam champagne kenden*. Bovendien zouden huisjesmelkers voor dat pover onderkomen meer dan de helft van hun karig vissersinkomen neertellen. Opstand was onvermijdelijk waarvan al decennia geleden de kiem was gelegd. In 1834 als maatregel om de visserij een boost te geven na de Belgische onafhankelijkheidsstrijd zal er een interventiesteun aan de reders betaald worden. In 1867 wordt de toelage echter opnieuw afgeschaft. Vermoedelijk omdat men toen al de economische recessie voelde in het staatsbudget. Vanaf 1870 is de zware

economische recessie een feit met zijn hoogtepunt tussen 1873 en 1896. Voor de vissersgemeenschap die het al zo moeilijk had, leidde dit tot een uitzichtloze situatie. De kous is echter hiermee niet af! Franse en Britse vissers die rond 1883 met stoomtrailers voerden en een systeem hadden van drijfnetvisserij, waren succesvoller en efficiënter in hun visvangst dan de Oostendse vissers die aan boomkorvisserij deden. Onze vissers zagen dit niet zomaar met lede ogen aan! Het zorgde voor een constante aan conflicten en incidenten met processen als gevolg. Echter zal de situatie in het voordeel van de Britten beslecht worden door de Conventie van Den Haag van 06 mei 1882 waar de drijfnetvisserij bevoordeligd werd tegenover de boomkorvisserij. Dit was natuurlijk een kwestie van interpretatie, verder was de Belgische Overheid ook niet geneigd in vissersaangelegenheden te bemiddelen. Alles bijeen betekende dit dat de Oostendse vissers niet meer konden vissen in de omgeving waar drijfnetvisserij werd beoefend. De reden hiervoor was dat boomkorvisserij ontegenzeggelijk drijfnetten beschadigden. Dit kwam er uiteindelijk op neer dat de Oostendse vissers tussen oktober en januari uitgesloten waren van belangrijke visgronden en dit ten voordele van de Britse en Nederlandse visserij. Daarenboven kwamen Franse en Britse vissersvaartuigen hun overvloedige vis in de Oostendse vismijn van de hand doen. De lokale markt werd overspoeld en de Oostendse visser kende nog meer armoede en ellende. Dit alles had tot gevolg, na enkele initiële opstoten, dat op 23 augustus 1887 tot een handgemeen kwam tussen de Oostendse vissers en een Britse vissersboot die maar liefst 600 bennen vis kwam lossen! De Oostendse vissers gooiden de Britse visbennen overboord. Wat niet overboord ging werd vertrappeld. De weinige lokale ordehandhavers stonden machteloos tegen deze spontane opleving van volkswroede. De groothandelaar Dossaer, die de Britse lading vis had besteld, moest het bekopen met het aan diggelen slaan van zijn kantoormeubelen. In het gevecht met de politiemacht werd er door de politie geschoten en vielen er vijf gewonden (men zegt dat de groothandelaar Dossaer zelf heeft geschoten, maar hij bleef dit ontkennen en werd daarbij gesteund door enkele onverlaten die vermoedelijk voor hun getuigenis betaald werden). De volgende dag probeerden twee Britse vaartuigen op hun beurt hun lading vis te lossen. Enkele Oostendse vissers dreven met hun sloepen de twee boten naar het midden van de Pakhuiskaai. Opnieuw zouden de Oostendse vissers de aangevoerde vis in het water gooien. Het stadsbestuur had de bui zien hangen en vreesde voor een uitbreiding van de rellen. De doodzieke burgemeester Karel Janssens vroeg de interventie van de Burgerwacht en gaf de opdracht "tot elke prijs" een einde te maken aan deze volksofstand. De protesterende vissers daagden in hun overmoed de opgeroepen Burgerwacht uit om te schieten, wat tot ieders verbazing effectief gebeurde. Twee vissers werden meteen gedood en een verdwaalde kogel maakte een slachtoffer tussen de toegestroomde menigte. Er waren nog zes andere gewonden en waarvan later twee aan hun verwondingen zouden overlijden. Doris Klausing merkte hierbij op dat niemand minder dan burgemeester Karel Janssens bloed aan de handen had bij de dood van deze onschuldige mensen. Ook Paster Pype kwam aanbod en werd vernoemd in zijn bemiddelend optreden.

Na het eerste gedeelte van de lezing komt een intermezzo met vissersliederen gebracht door Giedo Vanhoecke en Noël Waermoes en waarin uiteraard het bekende Zuid-Vlaamse visserslied *«Allen die willen naar Island gaan»* niet kon ontbreken. Het lied vertelt over de vissers die naar IJsland voerden en maanden weg waren van huis om op kabeljauw te vissen.

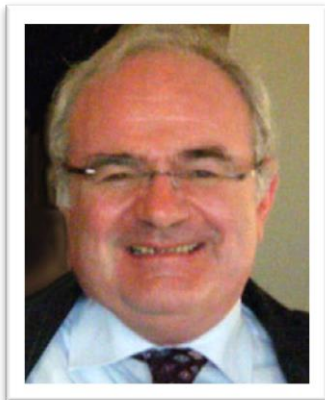
Na de onderbreking vervolgt Doris Klausing haar voordracht aan de hand van een reeks grafische voorstellingen van de Vissersopstand door verschillende kunstenaars die dit triestige voorval in beeld brachten. Ze verwijst naar de lokale schilder Charles Wildt die financieel aan de grond zat en die om in zijn levensonderhoud te voorzien de vissersopstand herhaaldelijk heeft geschilderd en het voor een 'luttel bedrag' verkocht. Vermoedelijk zal Charles Wildt zich gebaseerd hebben op

een illustratie verschenen in het Brusselse weekblad Le Globe Illustré, stelt Klausing. Illustraties van de vissersopstand werden door andere anonieme kunstenaars volop aangesneden en hingen in de meeste visserscafés, ook buiten Oostende. Vervolgens noemt Doris Klausing Ensor en Spilliaert. De tragische vissersopstand was voor James Ensor de aanleiding tot het schilderen van zijn doek «De Staking» in 1888 en in 1892 van «Les Gendarmes» die hij als een striemende aanklacht uitbeeldde tegen de onderdrukking van het gewone volk door de magistratuur en de klassenjustitie. Ensor gaf de gebeurtenis ook weer in etsen, hiervan gaat Doris Klausing het geschilderde werk en de ets van «Les Gendarmes» vergelijken en duiding geven betreffende het onderscheid in compositie. Ook de expressionistische tekening "Havengezicht" uit 1925 van Léon Spilliaert verwijst naar de vissersopstand. De spreker wijst op de impact van de vissersopstand op de bevolking, het simultaan aspect ervan met de opkomst van het socialisme in een tijd van volle ontwikkeling van de industrialisatie. De vissersopstand vond grote weerklank en bleef hangen in het collectief geheugen. Een toenmalig gelegenheidslied van de straatzanger Louis Vanden Eeckhaute maakte hierover "Het lied van de vissers". Toen een dienstplichtig soldaat werd betrokkene door de krijgsraad veroordeeld tot elf maanden tuchtstraf wegens zagezegd opruien van de bevolking tegen de staat. Decennia lang werd dit lied zelden nog in het openbaar gezongen en dit uit vrees voor moeilijkheden met politie en het gerecht. En hiermee eindigde de gesmaakte lezing van mevrouw Doris Klausing.

Eigenlijk niet meteen, want er waren nog Giedo en Noël die enkele sociaalbewogen liederen brachten en eindigen met dat fameuze lied van Louis Vanden Eeckhaute "Het lied van de vissers" en waarvan bewonderenswaardig de zaal met het refrein volop meezong.

Refrein: *Laat ons te samen strijden
Werkman laat ons verblijden
Vissschers denkt aan het woord
Dat gij van mij hoort.*

11u15. De lezing van mevrouw Doris Klausing was leerrijk en boeiend, maar we vergeten ook niet de amusante muzikale intermezzo's van Giedo en Noël. Tijd nu voor de tweede lezing! Onze secretaris, Nadia Stubbe stelt de volgende spreker voor als duidelijke ervaringsdeskundige:

De heer Joris Surmont.

Joris Surmont is geboren in Oostende op 18 september 1954 en woont momenteel in De Haan. Hij liep school in de Stedelijke Visserijschool 'John Bauwens' en is houder van het diploma van aspirant schipper en van het brevet van motorist ter zeevisserij. Op 15-jarige leeftijd monsterde hij aan als scheepsjongen op de O.32 Roland, een kotter van de Oostendse 'bootsjouwerij'. Later voer hij op 'grote' visserij op IJslaan aan boord van de O.81 'Johnen' en de O.182 'Caesar' alsook de bokkenvisserij in de Keltische en de Ierse zee aan boord van de O.180 'Hendrika Judith'.

Na een eerste loopbaan op de zeevisserij stapte Joris Surmont over naar Defensie. Na zijn studies van industriële ingenieur is hij technisch officier bij de Belgische Zeemacht aan boord van de fregatten Westdiep, Wielingen en Wandelaar. Na de vaarperiode fungeert hij als stafofficier bij de Staf van de Zeemacht. Hij sluit zijn carrière af als leidend ambtenaar varende materieel bij de aankoopdienst van Defensie. Aansluitend op zijn pensionering trad hij toe tot het reservekader waar hij o.a. lesgever was in nautische en algemene vakken aan de Nautische School van de Marine-component. Hij is erfgoedgids en streekgids verbonden aan de West-Vlaamse Gidsenkring. Als ervaringsdeskundige maakt hij u wegwijs in duurzame visserij en moderne visserijtechnieken. Hij is tevens auteur van 'Door de mazen van het net', een boek over de IJslaanvaart en visserijbeheer. In deze lezing heeft Joris Surmont het over de geschiedenis van de visserij, in casu de IJslaanvaart, besluit secretaris Nadia Stubbe.

Lezing: ***De geschiedenis van de visserij en de IJslandvaart.***

De lezing startte gelijk met het lied die we al hoorden bij de voordracht van Doris Klausing: *“Allen die willen naar Island gaan”* of nog genoemd *“Reys naor Island”*. In zijn betoog geeft Joris Surmont een overzicht van de IJslandvisserij vanaf de 19de eeuw tot en met 1995. Letwel: 1995 was het jaar waarin de «Amandine», de laatste Oostendse IJslandtreiler, uit de vaart werd genomen. De voordracht wordt gebracht aan de hand van een overvloed van slides en is deels gebaseerd op zijn boek *‘Door de mazen van het net’*. Hij laat ons ook kennismaken met de wereld van de bokkenvisserij en/of hoe het systeem van vissen in elkaar zit. Er wordt ook stil gestaan bij de zogenaamde IJslandoorlog waarbij de IJslandse regering maatregelen trof betreffende het veiligstellen van het visbestand, lees hier kabeljauw.

De tocht over ruwe zeeën op de Atlantische Oceaan ter hoogte van Pentland Firth, ten noorden van Schotland. Het harde werk, de hinderlijke windstroom, altijd natheid en vooral koude bij een onvolkomenheid aan elk comfort. Vanaf maart of april ondernamen de oude IJslandvaarders hun reizen van 6 maanden lang aan boord van zeilvissloepen. Het vissen gebeurde toen door middel van individuele vislijnen, kollynen genaamd. De gevangen vis werd ingezouten en in tonnen bewaard. Een dergelijk bestaan is vandaag nog moeilijk te bevatten. Zo wijst Joris Surmont naar een zin in het Duinkerks visserlied *‘Reys naor Island’: tot drieëndertig reizen zijn ze nog niet moe*. Eigenlijk haalde geen enkel visser drieëndertig reizen naar IJslandvaart. In werkelijkheid waren dit tussen 3 à 6 reizen. Om de eindjes aan elkaar te breien gaan IJslandvaarders in de periode dat ze thuis zijn zich bezighouden met het kweken van groenten die ze op de markt verkochten. Met de opkomst van de stoomtrawlers, aan het begin van de 20ste eeuw, veranderde heel wat. Zo werd de gevangen vis nu in ijs opgeslagen. Het vissen gebeurde op een andere en volledig nieuwe manier; nl. dat de stoom- en motortrawlers visten met sleepnetten. Het “makkelijker voeren op zee” en het bewaringsproces van vis met behulp van ijs, herleidde de reisduur tot maximaal 18 dagen. De oudste vis onderin het ruim was maximum 14 dagen oud. Logischerwijs haalden ze in een relatief korte tijd veel meer vis boven dan wat hun voorgangers met behulp van kollynen deden en tijdens een véél langere periode.

De IJslandse economie steunde op visvangst, zoals vandaag nog. Andere landen dan België zoals Nederland, Frankrijk en voornamelijk het Verenigd Koninkrijk visten in de wateren rond IJsland. IJsland trachtte zijn visserijsector te beschermen en ging ten aanval tegen de overbevissing. Het besliste in 1958 zijn territoriale wateren uit te breiden van 7 naar 22 kilometer buiten de kust. Het Verenigd Koninkrijk dat een ware visverwerkende industrie had gestoeld op kabeljauw probeerden, maar tevergeefs, dit te verhinderen. De kabeljauwoorlog ging van start! Zo zou de IJslandse Marine, bestaande uit enkele kustwachtschepen, met regelmaat uitvaren ter bescherming van hun vissersvloot, dit binnen hun nieuwe territoriale wateren. Er zijn in totaal drie kabeljauwoorlogen geweest. Na 1958, vond de tweede plaats in 1972; nadat IJsland zijn maritieme grens nog eens met 93 kilometer (50 zeemijl) had uitgebreid. Er kwamen een aantal rechtstreekse en harde confrontaties tussen de Britse en de IJslandse vaartuigen (vandaar de naam oorlog) en dit met het gevolg dat een opvarende van een IJslandse kustwachtsschip het leven erbij inschoot. Echter kwam men toch tot een vergelijk waarbij in IJslandse wateren gevestigd mocht worden, maar dan gebonden aan een quotum. Overigens werden de netten door de aan boord gekomen ambtenaren van de IJslandse kustwacht gecontroleerd. Vandaar dan ook de titel van het boek van Joris Surmont: *Door de mazen van het net*. Een derde zogenaamde kabeljauwoorlog brak uit in 1975. Dit was de ergste van de drie! Deze ontstond nadat de overeenkomst afliep en IJsland zijn grens nog een keer tot 370 kilometer uitbreidde. Britse vissers erkenden deze uitbreiding totaal niet en visten gewoon verder in gebied dat door IJsland nu geclaimd werd als territoriale wateren. IJsland stuurde de kustwacht eropuit om hun vissers opnieuw te beschermen. De IJslanders vernielden Britse visnetten en enkele schepen van beide zijden ramden elkaar opzettelijk. Hierop stuurde de Britse marine een aantal oorlogsschepen om Britse vissers te beschermen. IJsland dreigde zelfs uit de NAVO te stappen en de NAVO-basis bij Reykjavik te sluiten, waarna de Britten dienden in te binden, weliswaar op vraag (druk) van Amerika. Voor het Verenigd Koninkrijk betekende dit een ware economische ramp. Rederijen en visverwerkende bedrijven gingen op de fles en vissers werden eensklaps werkloos. Duizenden raakten hun inkomen kwijt. Verder betekende dit voor het Verenigd Koninkrijk en anderen een overschakeling naar diepzeevissen.

De ervaringsdeskundige Joris Surmont gaf een duidelijk inzicht hoe de bokkervisserij of hoe dit systeem van vissen in elkaar steekt: *visserijtechniek met bodemberoering*. De doorgedreven mechanisering van het gebruik van sleepnetten bracht een overcapaciteit aan vissersschepen met zich mee. Vandaag, gelukkig maar, zijn duurzame visserijtechnieken aan de orde. Efficiënter en tegelijk minder belastend voor het milieu. We willen af van bodemberoering en van dierenleed, stelt Joris Surmont. Op termijn waren de protectionistische maatregelen van de IJslandse regering en de visquota een efficiënte manier om het visbestand daadwerkelijk te beschermen!

Er volgt een muzikaal intermezzo met '*Chants Populaires Des Flamands De France*', en wat had je gedacht, opnieuw met het Duinkerke visserslied 'Reys naar Island'. Dit lied werd met andere Vlaamse volksliederen gerepertorieerd en gered van de vergankelijkheid in 1856 door een zekere Edmond DeCoussemaeker, notaris, uit Bailleul (Belle).

Aansluitend volgt een documentaire. Een film "Winden" genaamd werd in de periode 1972-1976 door Joris Surmont zelf aan boord van de trawler O.182 Caesar gemaakt toen deze aan de IJslandse zuidkust viste. De naam "Winden" verwijst naar de kreet die vissers slaakten om de bemanning te wekken als het net diende gehieuwd te worden. Gemiddeld gebeurde dit om de drie uur, dag en nacht. Na het ophalen en lossen werd het net onmiddellijk terug uitgezet. Zo zouden in de zomer er een 60-tal slepen uitgevoerd worden. In mistige en/of stormachtige winternachten waren er amper 20 om begrijpelijke redenen. De documentaire toont het harde leven aan boord. Alsook de verscheidenheid in nationaliteiten binnen de bemanning, maar ook de nodige saamenhorigheid. Hoe jonge mensen samen leefden en op elkaar waren ingespeeld om het toch zwaar en gevaarlijk beroep van visser en visserij tot een goed einde te brengen. Het waren imposante beelden om deze leerrijke en op ervaring gestoelde voordracht te eindigen.

12u10. Secretaris Nadia Stubbe meldt dat de Schepen voor 'Vrije Tijd', de heer Bart Plasschaert aangekomen is en met graagte een toespraak wil houden.

De Schepen steekt meteen van wal door te verduidelijken dat zijn mandaat niet enkel de verantwoordelijkheid inhoudt voor cultuur en sport, maar zoals de benaming het aangeeft staat voor alles wat met vrije tijd te maken heeft. Verder laat Schepen Plasschaert weten dat hij ook voorzitter is van Kusterfgoed. Kusterfgoed is een jonge erfgoedcel, opgericht in 2015, om het culturele erfgoed van de kustregio veilig te stellen voor toekomstige generaties. Blankenberge, De Haan, Middelkerke en Oostende sloegen de handen ineen voor de oprichting. We hopen dat Bredene, dat vandaag nog geen deel uitmaakt, spoedig aansluit bij 'Kusterfgoed', stelt de Voorzitter Plasschaert. Verder verduidelijkt hij dat de oprichting gebonden is aan een aantal duidelijke doelstellingen: De erfgoedcel dient een loket te zijn! Iedere lokale erfgoedliefhebber en/of erfgoedzorger moet er terecht kunnen voor advies betreffende archiefwerking, behoud en beheer, digitalisering, educatie, ontsluiting en communicatie. Belangrijk is dat bij deze erfgoedcel

verenigingen, instellingen en individuele personen kunnen aankloppen voor ondersteuning op inhoudelijk, financieel en logistiek vlak. Verder moet de erfgoedcel een podium zijn: vernieuwende projecten plaatsen het lokale culturele erfgoed in de kijker en moet iedereen de kans geven om erfgoed te ontdekken. Bart Plasschaert wijst op het feit dat het hier hoofdzakelijk gaat over Immaterieel erfgoed, dus geen onroerend erfgoed, en op de mogelijkheid dat auteursrecht rust op sommige onderwerpen. Als Schepen van de Stad Oostende en Voorzitter van de erfgoedcel 'Kusterfgoed' eindigt hij zijn toespraak door aan alle aanwezigen een fijne en aangename heemdag toe te wensen.

12u20. Dhr. Philippe Haeyaert, Voorzitter van de Heemkring West-Vlaanderen, besluit de morgensessie.

Via een lucide PowerPointpresentatie geeft de voorzitter duiding aangaande het verloop van het dienstjaar 2018. Het huidige aantal aangesloten verenigingen is 63, dit betekent dat er 2 identiteiten zijn bijgekomen tegenover 2016 (= particulieren).

Ondanks de stijging dient men toch volgende vragen te stellen:

- Hoe verder betrekken bij koepel?
- Hoe meer samenwerking onderling?
- Hoe meer en andere activiteiten?

Het volgende heeft betrekking op het Bestuur en de Algemene Vergadering: Er zijn nl. 12 bestuursleden (2018), een status quo ten opzichte van 2016. Er waren 8 vergaderingen, inclusief 3 algemene vergaderingen. De voorzitter merkt met aandrang op dat hoe meer bestuursleden er zijn, hoe beter voor de ontwikkelingsgang en het functioneren van de organisatie. Verjonging evenals vervrouwelijking blijven aandachtspunten; waarbij de voorzitter een oproep doet tot.....

Budgettering van 2018:

Voorzitter Haeyaert geeft uitleg betreffende de 'Rekening 2018':

Het overzicht 'inkomsten en uitgaven Rekening 2018' leert ons dat er een negatief saldo is. Eveneens negatief in vergelijking met 2017, stelt de voorzitter, echter niet zoals in 2015 waar er een omvangrijker negatieve balans aangaf (cfr. publicatie boek processies).

Website in 2018:

De voorzitter bemerkt dat er een transitieperiode zich stelt '2018 – 2019', deze is nodig om de website op punt te stellen.

Enkele gegevens betreffende de website:

- 42292 bezoekers (gem. 115/dag)!
- 15425 bezoekers – in het kader van artikelendatabank (gem. 42/dag)!
- Nieuwsbrief in 2018: 5 exemplaren.
- Ter informatie: 473 abonnees (opnieuw in meer ten opzichte van 2017).

Voorzitter Haeyaert benadrukt dat wat activiteiten betreft, dat deze 'a.u.b.' worden doorgegeven!

Aandachtspunten:

→ Artikelendatabank West-Vlaanderen 2018:

Nuttig en pionier in het initiatief!

In 2018: 85678 artikelen / 97 ts.

Bezoeken in 2018: 15425/42 per dag met als hoogste cijfer 146 op 2 mei!

Dit is enkel mogelijk door het werk van vrijwilligers: met dank aan *Yvette Kemel*, Brugs Ommeland & Heemkundigen Kring M. Van Coppenolle!

→ Prijs Heemkunde West-Vlaanderen:

Doel: het in de kijker plaatsen van een degelijk artikel (≠ niet het langste of met de moeilijkste woorden, het spectaculairste, enz.). Later op de dag, stelt de voorzitter Philippe Haeyaert, vindt de prijsuitreiking plaats in aanwezigheid van de laureaten. Dit in tegenstelling met 2017 waarbij toen geen laureaat werd aangewezen. Cfr. verslag dankszij een onafhankelijke jury!

→ Verzekering BA:

Gaat niet automatisch; doch wel de moeite waard. Nog steeds 17 verenigingen (1 in plus t.o.v. 2016) of 367 bestuursleden en vrijwilligers (of 103 in plus t.o.v. 2016)

Aanvragen en informatie via bestuur Heemkunde West-Vlaanderen! Niet onbelangrijk!

→ Processieproject:

Afgerond! Het boek 'Processies in West-Vlaanderen' is nog steeds te koop. Dergelijk project is vaak een begin van een specifiek onderzoek ...op de locatie en zoveel meer...

Voor vzw Heemkunde West-Vlaanderen blijft dit een aandachtspunt om aan de kerkelijke overheid te vragen dit erfgoed beter op te volgen! Cfr. Rumbeke ondertussen 2 jaar geleden.

Beleidsplan 2015-2017:

- Was goedgekeurd op algemene vergadering van 15 januari 2015. Concrete uitwerking: Raad van Bestuur a.d.h.v. jaarlijkse actieplannen tot 2017. Periode: 2018 – 2019 is een transitieperiode. Echter komt een planning 2020 - 2022!
- Er zijn 6 regio's met een – verantwoordelijke. In 2018 waren er 2 ontmoetingsmomenten; te weten op 17/11 in Oostende en op 15/12 in Lichtervelde. Voor 2019 is er tot nu toe 1 ontmoetingsmoment. Alles gebeurd in aanwezigheid van bestuur HK W.VL. en uiteraard met voorlegging van een duidelijke agenda.
- Betreft samenwerkingsproject rond een bepaald thema; zie "*landboeken*" (801 weergaven, 348 bezoekers, 230 waarderingen en 4 reacties). Verwerking van de gegevens zo ook in 2018 & 2019! Afronding kaart & link!
Verdere verdieping project betreffende. De voormalige kasselrij Ieper en deze van Veurne.
- Artikelendatabank: 2 databanken (W-VL en VL). W-VL blijft behouden omdat het zijn nuttigheid heeft bewezen! Ontsluiting van een bron: notariaatsakten 1910-1914 = Neen! Wel kadastrale kaart P.C. Popp m.b.t. W-VL. i.s.m. Urgent! Vooral in 2020 en volgende!!
- Prijs Heemkunde West-Vlaanderen: Nieuw beleidsplan tijdens transitieperiode in de loop van 2019 (eind 2019 volkomen). Stimuleren van samenwerkingsprojecten tussen kringen! Gelet op geen structurele subsidie vanaf 2020 wordt voorgesteld om een ledenbijdrage te vragen, dat vroeger 'eigenlijk' gebruikelijk was!

Actieplan 2019: up to date houden van contactgegevens leden

- ontmoetingsmomenten
- Project landboeken / Nieuwsbrief (5x)
- Regiowerking verder behartigen
- Website & artikelendatabank actualiseren
- Samenwerking en overleg met rijksarchieven, erfgoed & WAP.
- Aandacht financiering provinciale heemkundige werking eerst in transitie tot 2019. Vanaf 2020 stand van zaken voorleggen aan de leden.
- Opmaken actieplan 2020 – 2022 met eind 2019 af als dossier naar Vlaanderen & de leden!
- Datum heemdag W.VL. voor 2020?

12u35.

Secretaris Nadia Stubbe laat weten dat wie gekozen heeft voor de erfgoedwandeling 'Thermae Palace Hotel', na de lunch, om 14u15, opnieuw plaatsneemt in de congreszaal. Daar zullen de gidsen, de heren Marc Loy, René Vandercruyssen en mevrouw Katrijn Compennolle een eerste duiding geven voordat effectief met de wandeling van start wordt gegaan. De overige deelnemers verzamelen zich op de parking om vervolgens ingedeeld te worden volgens de keuze die men heeft gedaan uit de drie overige erfgoedwandelingen.

De aanwezigen worden uitgenodigd op de broodjeslunch in de prachtige "Zaal Astrid" van Thermae Palaca Hotel. Er is heerlijke soep en een ruim aanbod van smakelijke belegde broodjes en wraps. Er was ook koffie, thee, frisdrank, mineraalwater en voor de liefhebbers van wijn, de mogelijkheid om een glaasje wit of rood te degusteren.

14u15. De erfgoedwandelingen.

De erfgoedwandelingen worden verzorgd door de gidsen van de '*Gidsenkring Lange Nelle*'. Deze gidsenkring is net 30 jaar jong en is een zustervereniging van de provinciale gidsenkringen uit Brugge, de Westhoek, Ieper-Poperinge, Menen-Wevelgem, Tielt, Waregem en Kortrijk. Haar naam haalt zij van de volksbenaming voor de Oostendse vuurtoren. Gidsenkring Lange Nelle staat voor een historische ontdekking van de stad Oostende, maar ook wat actuele als toekomstgerichte onderwerpen betreft. Ze laat toeristen, ook de zogenaamde aangespoelden (nieuwe inwoners) als autochtonen proeven van de typische sfeer die enkel een stad aan de Vlaamse kust van België in zijn DNA bewaart. Talrijke bezettingen en oorlogsbranden, het nimmer zo voor de wind gaan van een stad aan zee tijdens de regering van koning-bouwer Leopold II tot vandaag de onophoudelijke neergaansfase ten gevolge van een synthetische bouwwoede veroorzaakt door makelaars en projectontwikkelaars, Oostende blijft boeien en de aandacht vasthouden.

Momenteel loopt in het Stadsmuseum, Langestraat 69 in Oostende, een expositie over 30 jaar 'Gidsenkring Lange Nelle'. Een tentoonstelling die je niet mag missen en mogelijk is gemaakt door de logistieke steun van de Oostendse Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring 'De Plate'.

14u25. De erfgoedwandelingen gaan van start:

Er zijn vier erfgoedwandelingen vooropgesteld. Bij de inschrijving voor deelname aan de Provinciale Heemdag diende de keuze voor een erfgoedwandeling kenbaar gemaakt. Door de grote interesse voor de erfgoedwandeling '*Het thermae Palace Hotel en omgeving*' was het bestuur van 'De Plate' verplicht om extra gidsen te voorzien voor deze rondleiding. Ook vond het bestuur het belangrijk dat er een bestuurslid aanwezig was bij elke erfgoedpromenade; indien nodig zouden ze met de gidsen kunnen concomiteren voor o.a. het samenhouden van de groep, opdat zodoende niemand verloren zou lopen.

Maritiem Oostende (Visserskaai-wandeling).

Gids mevrouw **Gemma Dhaenens** (bestuurslid Koenraad Verwaerde).

Tijdens een zilte wandeling aan de westkant van de havengeul ontdekken we de boeiende aspecten van actuele en historische haven- en visserijbedrijvigheden. Met o.m. het voormalige opleidingsschip Mercator, de laatste IJslandvaarder O.129 Amandine (1995), het directiegebouw DAB Vloot, het Noordzeeaquarium, de vistrap & de kustvisserij, het Westerstaketsel en de nieuwe havendammen.

Leopold II-wandeling (Centrum).

Gids de heer Luc Vanspeybroeck (bestuurslid Nadia Stubbe).

Een wandeling die een aantal verwezenlijkingen van Leopold II toont en duidelijk maakt hoe tijdens zijn bewind Oostende van een omwald vissersstadje veranderde tot één van de belangrijkste Europese kuuroorden. We belichten de locaties die in het leven van de prins en latere koning een belangrijke rol hebben gespeeld: de Koninklijke residentie in de Langestraat, nu stadsmuseum, de Sint-Petrus-en-Pauluskerk, de uitbouw van de haven...

Leopold II-wandeling (west).

Gids de heer Dirk Beirens (bestuurslid Adrien Barbé).

Deze wandeling presenteert een aantal verwezenlijkingen van Leopold II die Oostende tijdens zijn bewind van een vissersstadje herschiep tot een van de belangrijkste Europese kuuroorden. Dit verhaal wordt geprojecteerd tegen de achtergrond van zijn amoureuze belevenissen, de politieke perikelen, Congo en nog bewaarde belle époque-herinneringen: de Drie Gapers, de Koninklijke Stallingen, de Koninklijke Villa, de Gaanderijen, Koninginnelaan... .

Het Thermae Palace Hotel en omgeving.

Gidsen mevr. Katrijn Compennolle, Dhr. Marc Loy en dhr. René Vandercruyssen (bestuursleden Emile Smissaert en Valère Prinzie).

Het Palais des Thermes is een late erfenis van koning Leopold II die bij leven en welzijn de wens had uitgedrukt dat Oostende over een thermaal centrum zou beschikken. Uiteindelijk werd de realisatie ingehuldigd door koning Albert I in 1933. Het complex bevatte een zeewaterzwembad, thermen, een thermaal instituut, een bron met mineraal water en een hotel. Het hotel werd voor lange tijd niet meer uitgebaat. Vandaag is deze 'grande dame' opzoek naar een nieuwe toekomst als luxe hotel. Ook de omgeving met de Gaanderijen houdt een boeiend stuk historie vast.

Maritiem Oostende (Visserskaai-wandeling)

Verslag Koen Verwaerde: We waren met 19 deelnemers. Het was meteen duidelijk, de weergoden waren ons niet gunstig gezind: véél zon weliswaar, maar met een teveel aan NNW-wind die op bepaalde ogenblikken rukwinden en een uit de kluiten gegroeide hagelbui bracht. Het deed de gids mevr. Gemma Dhaenens begrijpelijkerwijs inbinden: *'Maritiem Oostende', de Visserskaai-wandeling, dit gaan we niet doen*, zei ze. De gids stelde voor om via de Koninklijke Gaanderijen, kant Koningin Astridlaan, westwaarts te gaan richting het Oostendse Hippodroom. Aan de rotonde dan via de Koning Boudewijnpromenade in de beschutting van de gaanderijen en wat verder in deze van de Venetiaanse Gaanderijen richting het Kursaal te gaan. De bedoeling hiervan was de deelnemers duiding te geven over belangrijke sites en gebouwen die we aantreffen op onze weg om voorts deze te plaatsen in een juiste context betreffende hun historische achtergronden.

Aan de rotonde van de Koninklijke Gaanderijen aangekomen kregen we uitleg over 'Het Spilliaert Huis'. Een vzw die daar gehuisvest is met als doel mensen kennis te laten maken met het oeuvre van deze kunstenaar. Ook werd uitvoerig het verhaal achter het Oostendse Hippodroom uiteengezet. Om de hoek liepen we beschut in de Koninklijke Gaanderijen en werd de stiefmoederlijke toestand aangekaart van dit toch werelds unieke gebouw. Vast ook de reden van het waarom Koning Leopold II het ooit liet bouwen. Aan het eind van de gaanderijen kwamen we aan op een plek dat in

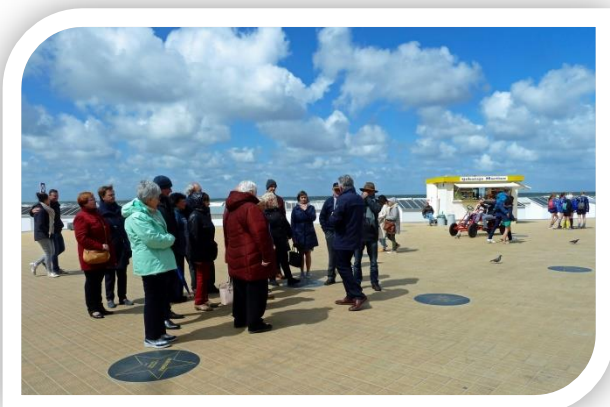
de Oostende "De Drie Gapers" is genoemd en waar het imposante monument van Koning Leopold II prijkt. Eigenlijk gaat het hier initieel over een constructie met een drievoudige overbrugging (doorgangen) die er bovenop een verbinding maakt tussen het domein van het Koninklijke Chalet en het dak van de Koninklijke Gaanderijen. Het monument van Leopold II, neergezet voor de middelste overbrugging, werd enkele decennia na de dood van de vorst aan de constructie toegevoegd. Interessant was de uitleg over hoe het monument diende bekeken te worden: dat het een voorstelling was van erkentelijkheid aan de koning door bevrijde Congolese slaven enerzijds en aan de andere kant van een dankbare Oostendse bevolking. Maar evenzeer werd gewezen op de hypocrisie tentoongespreid in deze beeldencompositie. De anarchistische actiegroep «De Stoeten Ostendenoare» heeft jaren terug het monument beschadigd door de hand van een Congolese slaaf af te zagen als aanklacht op de gruweldaden die plaatsvonden in de koloniale periode van Leopold II en Congo vrijstaat. Nog altijd op dezelfde plek aanwezig vestigt de gids de aandacht op het lokaal van vzw «KAAP/ Vrijstaat 0». Een kunstencentrum op de hoek van de 'Drie Gapers' en de gaanderijen. De windstroom duwde ons de Venetiaanse Gaanderijen binnen voor beschutting, hoewel dit vergeefs was. Daar werd gewezen op de thematentoonstellingen die er de laatste jaren plaatsvinden, maar uiteraard ook op de historische achtergrond en oorsprong van de site, m.n. de Koninklijke Chalet. We gaan verder en komen aan de Villa Maritza. Een gebouw dat stamt uit de eerste westelijke uitbreiding van de stad. Het is een ultiem voorbeeld van de architecturale parels die in de Belle Epoque in Oostende werden gebouwd. We trekken verder richting Kursaal. Onze gids merkt op dat het 'Oude Oostende' vóór het kursaal in zee ligt. Het huidige kursaal werd enkele jaren terug gerenoveerd. Ooit was het de bedoeling naar de Plannen van de Architect Bob Van Reeth een schiereiland aan te leggen vóór het kursaal. Daar zou dan een nieuw kursaal met hotels en appartementen gebouwd worden. Maar 'de Oostendenaar', die door de gids als behoudsgezind is bestempeld, verzette zich hiertegen. Het Schepencollege kon niet anders dan het project los te laten.

We keren terug en nemen meteen de Kesselbergstraat. Daar toont de gids ons enkele typische gebouwen van het eind negentiende eeuw en rond de eeuwwisseling. We volgen de Koningstraat naar het Koninklijk Chalet. Vandaag een revalidatiecentrum voor zwaar hulpbehoevende mensen; het is een 'tijdelijke woonzorg- als vakantiecentrum'. De Koninklijke tuin wordt onder de aandacht gebracht. Vandaag openbaar toegankelijk is er nu een Japanse tuin aanwezig. We volgen de Koningin Astridlaan en komen zo aan het Stedelijk Zwembad. Een ontwerp van de architecten P. Felix en J. Tanghe. Het gebouw is bouwkundig erfgoed en de vraag wordt gesteld of dit complex kan blijven bestaan nu dat er een nieuw Stedelijk Zwembad in opbouw is. Hiermee eindigde onze erfgoedwandeling die door de weersomstandigheden een totaal andere richting is uitgegaan dan wat initieel bedoeld was. Toch een dikke pluim aan onze gids, mevrouw Gemma Dhaenens, die absoluut het beste ervan heeft gemaakt!

Leopold II-wandeling (Centrum)

Verslag door mevr. Nadia Stubbe: er waren 19 deelnemers. Voor we het Thermae Palace Hotel verlieten kregen we een korte inleiding van onze gids Luc Vanspeybroeck. Hij legde uit hoe het gebouw tot stand was gekomen; ook de koning-bouwer Leopold II kwam aan bod bij het ontstaan van de Koninklijke Gaanderijen. Via die Koninklijke Gaanderijen gingen we naar het plein 'De Drie Gapers' op de Koning Boudewijnpromenade. Daar kregen we uitleg over het monument van

Leopold II als ruiter te paard. De aandacht werd tevens gevestigd op de uitbeelding van dankbaarheid van bevrijde Congolese slaven als van de Oostendse bevolking, maar evenzeer van de schijnheiligheid die daar van uitging. Er volgde nog een interessante duiding betreffende het Koninklijk chalet.

We liepen verder tot aan de Villa Maritza waar de gids uitleg gaf over dit fantastisch gebouw aangevuld met enkele anekdotes over andere gekende villa's uit die tijd gelegen langsheen de Zeedijk. Toen zijn we langszij de Westhelling van het Kursaal gegaan en plots overviel ons een hevige hagelbui die ons verplichtte te schuilen in het Toerismebureau aan het Monacoplein. Daar mochten we in een aparte ruimte verder luisteren naar het verhaal van onze gids. Hij toonde ons enkele afbeeldingen van het oude Oostende met zijn omwallingen en hoe Oostende van gedaante veranderde, een

ware metamorfose doorstond door de aanwezigheid van Koning Leopold II. Hierna gingen we richting Stadsmuseum en Kapucijnenkerk. Voor het Stadsmuseum vertelde de gids het triestig verhaal van onze eerste Koningin Louise Marie. In de Kapucijnenkerk konden we vrij rondlopen en de prachtige glasramen, ex voto's en andere beelden bewonderen. Een mooie maquette toont de Kapucijnenkerk met klooster en binnentuin in de 17e eeuw. Vervolgens liepen we via het Mijnplein, over de Groentemarkt naar de Sint-Petrus-en-Pauluskerk om daar het praalgraf van Koningin Louise Marie te bezichtigen. Dit prachtige werk werd tijdens de brand van de Sint-Pieterskerk in 1896 gered door de privé-brandweer van hotelhouder Auguste Stracké. Het monument is gemaakt uit Carrara marmer en is het werk van Karel-August Fraikin. Via Jozef II-sstraat keerden we terug naar het Leopoldpark waar de gids nog duiding gaf over het ontstaan van het park en de beelden die er staan. Als laatste bezochten we de Japanse tuin in de Koningin Astridlaan, waarna we via de gaanderijen terugkeerden naar het Thermae Palace Hotel.

Leopold II-wandeling (west)

Verslag van de heer Adriën Barbé: We waren met 11 personen. In de hall van het Thermae Palace Hotel stelde onze gids, de heer Dirk Beirens, zich voor en daarop volgde meteen uitleg hoe onze wandeling in elkaar stak gevolgd door een korte, maar belangrijke, uiteenzetting over de persoon van Koning Leopold II. De wandeling ging echt van start toen we naar de Koninklijke Gaanderijen wandelden waar we weliswaar geconfronteerd werden met een duidelijke voelbare NNW-wind.

In de Koninklijke Gaanderijen kregen we uitleg over het hotel Royal Palace en hoe die aparte gaanderijen tot stand waren gekomen. Aan de 'Drie Gapers' was er duiding over het ontstaan van deze drievoudige overbrugging en over het standbeeld van Leopold II, dat jaren na zijn dood werd opgericht. We liepen doorheen één van de doorgangen van de 'Drie Gapers' en vervolgden onze weg naar de Koninginnelaan, voorbij het kruispunt Petit Paris, en belanden zo aan het Stefanie- en Clementinaplein. Beide pleinen werden genoemd naar de twee dochters van koning Leopold II. Er volgde ook een uiteenzetting vanwaar de naam 'Petit Paris' kwam (= Auberge Petit Paris). Ook andere gebouwen en constructies, zoals de brasserie 'de Châtelet' en de 'stenen bank', kwamen

aan de orde. Verderop was het 'De Koninklijke stallingen' die onder de aandacht werd gebracht. Hoe ooit men op het idee kwam om zulke constructie neer te poten, wie de architect was en waarom men het hout van de lorkboom heeft gebruikt om dit uniek gebouw op te trekken. Blijkbaar had dit te maken met het feit dat de levenslijnen (groeilagen of jaarringen) van deze boomsoort dicht tegen elkaar liggen waardoor er zeer weinig hars is tussen deze lagen. Deze houtsoort heeft een lange duurzaamheid bestendig tegen ons klimaat. We gaan terug naar het kruispunt Petit Paris en nemen de Torhoutsesteenweg richting centrum. We gaan de Muscarstraat in en vervolgens de Warchauwstraat om aan te komen aan de Koninklijke Villa. Er volgt duiding over deze ooit (tijdelijke) residentie van koning Leopold II en over de Venetiaanse Gaanderijen, maar ook over Barones de Vaughan, een liefde van de koning die het huis op de hoek van de Parijsstraat bewoonde en waar een tunnel bevond onder de Parijsstraat naar de Koninklijke residentie. Tijd om terug te gaan naar het Thermae Palace Hotel en dit deden we via de Koningin Astridlaan tot aan het Stedelijk Zwembad. Aan het bronzen standbeeld met putti's werd er een groepsfoto genomen om vervolgens onze gids 'de heer Dirk Beirens' hartelijk te danken voor zijn leerrijke rondgang.

Het Thermae Palace Hotel en omgeving

Verslag van de heer Valère Prinzie: door de vele deelnemers werden we ingedeeld in drie groepen van elk maximum 21 personen. De drie gidsen waren mevrouw Katrijn Compernelle, de heer Marc Loy en de heer René Vandercruysen. Bestuurslid Emile Smislaert en zijn dame begeleidden de gids voor 'De Plate'. Initieel kregen we in de congreszaal een korte, maar leerrijke inleiding met projectie. Na de vertoning vertrok elke groep apart op ontdekking van dit prachtig gebouw.

Het Thermae Palace Hotel is verbonden met en gebouwd, aangrenzend aan en boven op het centrale gedeelte van de Koninklijke Gaanderijen. Kamers werden al vernieuwd. Het hotel telt tegenwoordig 6 suites en 149 kamers waarvan het merendeel met zeezicht. Er zijn 9 congres- en feestzalen, elk kreeg een naam naar een van de leden van de Belgische Koninklijke familie. Het bezoek aan een van de suites met zicht op zee was een ware ontdekking. Wat bijzonder opviel waren de lange gangen doorheen het gebouw. Heel wat beroemde mensen verbleven hier, vertelde onze gids. Van

het kuuroord van vorige eeuw blijft niets meer over. We ontdekten zo dat het vroegere zwembad waar zelfs koningin Elisabeth en koning Albert hun privé cabine hadden, nu omgevormd is tot een polyvalente zaal die kan afgehuurd worden. Toen we binnen kwamen was er een markt van outlet kleding... Na de wandeling doorheen het gebouw werden we buiten geleid om kennis te maken met de Koninklijke Gaanderijen waar een koude noorderwind ons verraste. We stelden vast hoe die unieke gaanderijen dringend hersteld moeten worden. Het was een vreemd beeld: over de hele lengte was de gaanderij gestut! Na een korte historie waar we bij de inleiding heel wat foto's hadden gezien, gingen buiten de gaanderijen naar de overkapping die de 'Drie Gapers' worden genoemd. In het midden van deze constructie staat het vandaag zo fel gecontesteerde ruitersstandbeeld van Koning Leopold II. We kregen uitleg hoe het monument in elkaar stak en waarom dit duidelijk betwist en bekritiseerd wordt. We trokken verder naar de Parijsstraat en hoorde daar over het bestaan van de ondergrondse tunnel die liep van het gebouw op de hoek van de Parijsstraat en Koningstraat naar de Venetiaanse Gaanderijen, gebruikt door Leopold II om bij zijn minnares te zijn. Langs de Koningin Astridlaan bereikten we de Koninklijke Villa die vandaag een hersteloord is. We bezochten ook de openbaar toegankelijke Koninklijke tuin waar de hyacinten in bloei stonden alsook de mooie Japanse tuin die er zich bevindt. Hiermee eindigde onze rondgang, allen bedankten we hartelijk onze gids (-en).

16u30. 'Prijs Heemkunde West-Vlaanderen 2018'. Druppelsgewijs komen de deelnemers van de erfgoedwandelingen binnen. Nog volop in beschouwing van hun rondleiding komen ze in aanraking met anderen die evenzeer hun reflectie willen delen. Met eensgezindheid was te horen dat de cultuur-historische promenades door ervaren gidsen een schot in de roos waren.

Even over halfvijf werd iedereen vriendelijk uitgenodigd plaats te nemen in de congreszaal, want het is hoog tijd voor de uitreiking van de '*Prijs Heemkunde West-Vlaanderen 2018*'. Dhr. Philippe Haeyaert, Voorzitter van de Heemkring West-Vlaanderen, neemt het woord:

In tegenstelling met 2017 toen geen enkele verhandeling betekenisvol werd beschouwd omdat het niet met de vereiste kennis toegerust was, zijn er voor 2018 een 10-tal inzendingen weerhouden, zei de Voorzitter Haeyaert. De heer Martijn Van den Broucke duidde dat er wel variaties waren bij de thema's van de ingediende artikelen: lokale Geschiedenis, genealogie, etc. Ze werden beoordeeld op hun inhoud, taal en originaliteit. Een onafhankelijke jury besliste om 3 artikelen te weerhouden en waarvan tenslotte 2 laureaten de '*Prijs Heemkunde West-Vlaanderen 2018*' toe te kennen: te weten dhr. Koen Rotsaert met '*Brugge in de tijden van*

Cholera' en dhr. Filip Benoit met '*Pre-kadastrale plannen bronnen van Waregem in het Ancien Régime*'. Na de prijsuitreiking had de Voorzitter van de Heemkring West-Vlaanderen meer dan nog een goed woord over voor de Koninklijke Heem- en Geschiedkring De Plate. Hij feliciteerde de Voorzitter Jean-Pierre Falise, de secretaris, mevrouw Nadia Stubbe en alle andere (vooral Adriën Barbé) die aan deze fantastische Provinciale Heemdag «Bie us an't zèètje» hebben meegewerkt. Terloops gaf hij nog aan voor de geïnteresseerden dat dhr. Bart Blomme zoals gewoonlijk foto's had genomen en dat je deze kon bestellen op bart.blomme@gmail.com. Hiermee eindigde het programma van de Provinciale Heemdag van zaterdag 04 mei 2019. Dhr. Philippe Haeyaert en onze secretaris Nadia Stubbe nodigden de aanwezigen uit voor de receptie in 'Zaal Astrid'.

19u00. Na de receptie waarbij je gerust kunt stellen dat deze uiterst voortreffelijk was, een meer dan voldoende drankbuffet met sublieme vishapjes, gingen we even over 19u00 aan tafel voor een superlekker diner in de authentieke feestzaal 'Astrid'. Belangrijk om op te merken is dat de bediening vlot en vooral vriendelijk was. We moeten eerlijkheidshalve het management en alle betrokken medewerkers van het Thermae Palace Hotel bedanken voor hun bekwame en professionele invulling van de '*Provinciale Heemdag van zaterdag 04 mei 2019*'.

Bij het heengaan gaf dhr. Emile Smissaert, een joviaal bestuurslid, een «Souvenir d'Ostende»-zakje aan eenieder mee. Een hartelijke dank dat hij wilde instaan voor het afsluiten van deze toch fantastische dag. We vergeten ook niet Nadia Stubbe, secretaris, en Adriën Barbé, bestuurslid, te bedanken voor hun inzet bij het organiseren deze prachtige dag; zij verdienen een super pluim.

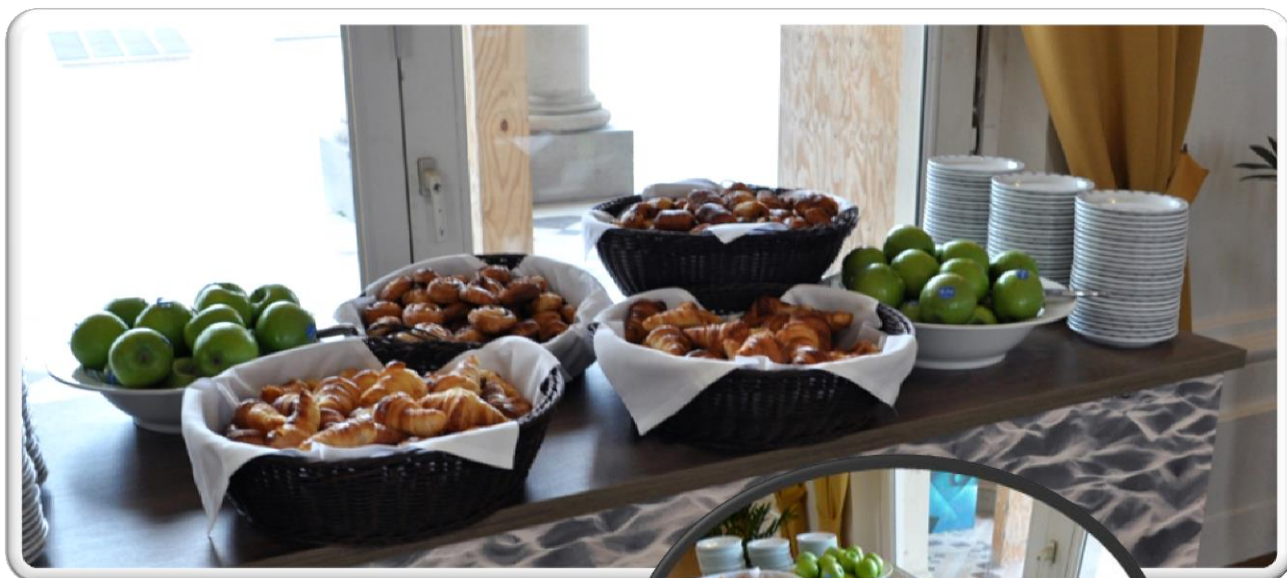
Koenraad Verwaerde, verslaggever
Serve Vobis

BEELDOVERZICHT VAN DE PROVINCIALE HEEMDAG VAN 24 MEI 2019

'BIE US ANT' ZÈETJE'

Onthaal

Ontbijt

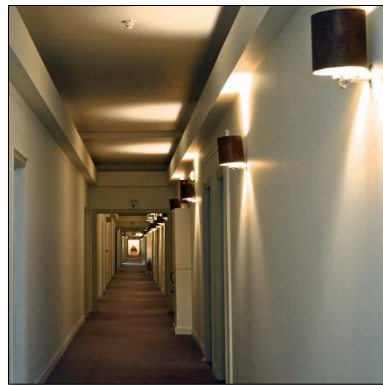

Voordrachten

Broodjeslunch

PRIJS HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN 2018 / Receptie

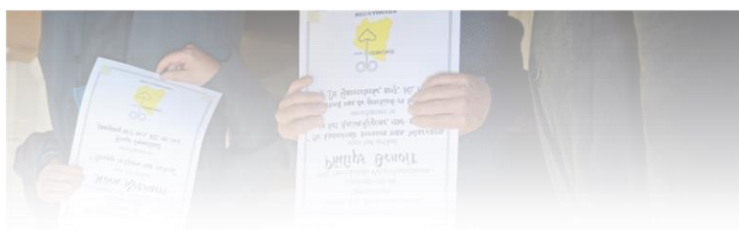
Koen ROTSAERT

«Brugge in de tijden van cholera»

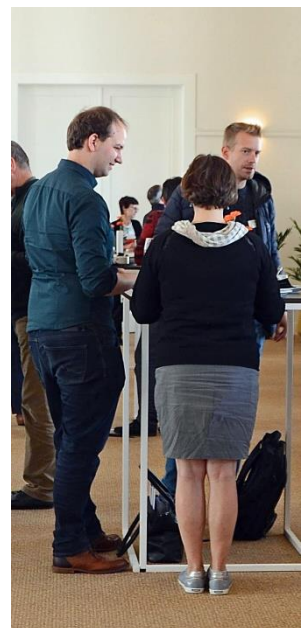
Filip BENOIT

«Pre-kadastrale bronnen van Waregem in het Ancien Régime».

Receptie

Dinner in het Restaurant Thermae Palace Hotel

Feestzaal «Astrid»

Provinciale Heemdag West-Vlaanderen van zaterdag 04 mei 2019 "Bie us an't zèètje"

*'t Ostends café serveert
lekkere biertjes
met een zeer
uitgebreid assortiment
Noordzee delicatessen!*

Visserskaai 29-30
Oostende
0489/ 981 331

Gesloten op maandag en dinsdag, behalve tijdens schoolvakanties

Specialiteit:
verse vis!

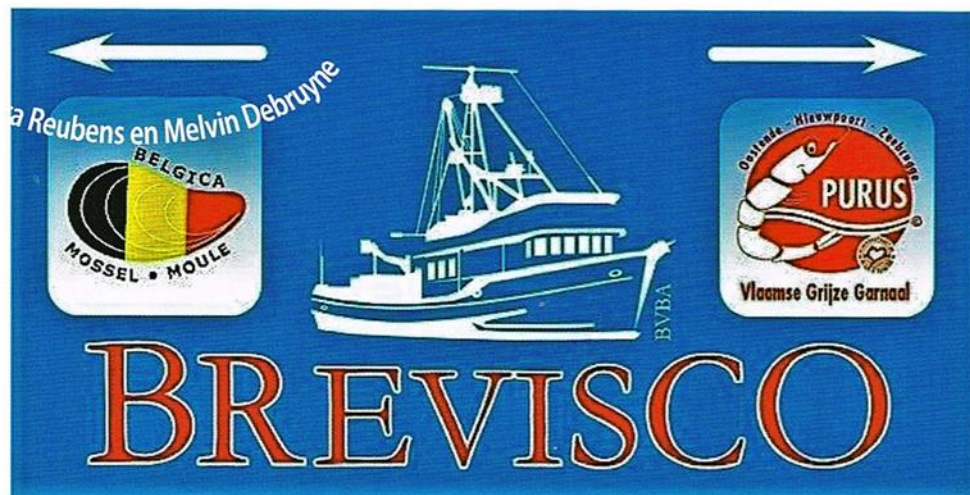
*... met de lekkerste frietjes
van Oostende*

Gesloten op maandag

DWARSSTRAAT 11
TEL. 0476 71 20 82
8400 OOSTENDE
O.N. BTW BE 0781 023 610

Purus Garnalen
Vlaamse grijze garnalen zonder bewaarmiddelen, gepeld en ongepeld
Garnaalkroketten | Belgische hangcultuurmosselen uit volle zee
Dagelijkse aanvoer van verse vis
Breviscp bvba
Vismijnlaan 19-21 Oostende
Bestellingen: Monique 059/27.67.01

*Thuisverpleging
Jill*

Lauwereins Jill
0495 506886
Alle mutualiteiten

Bent u op zoek naar een professionele vertaalster of communicatie professional met een hart voor haar vak?

Passion Kommunikation

Sarah Zollmarsch (zaakvoerdster)
Toekomststraat 37
8450 Bredene
België

Vertalingen NL / FR / DE / EN – Duitse Copywriting & Editing – Communicatie – Webdesign – Project Management

Contact: 0489 788 214 // passionkommunikation@gmail.com

Purus Garnalen
Vlaamse grijze garnalen zonder bewaarmiddelen, gepeld en ongepeld

Taverne
De Zeegeuzen

Uit sympathie

Kapucijnenstraat 39
8400 Oostende

0496 / 93 73 09

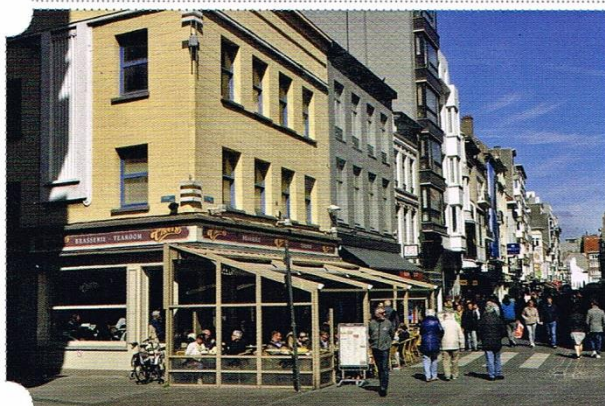
Boekhandel 'New Corman'

Uit sympathie

Witte nonnenstraat 38
8400 Oostende

059 / 70 27 24

welcome@cormanooostende.be

Brasserie Tea-Room

CHEERS

Adolf Buylstraat 53 8400 Oostende 059 51 32 32
Lekkere snacks - biertjes - wijntjes - koffie
vriendelijke bediening in gezellig interieur of op terras

elkde dag open

**MOOI
DRUKWERK
WERKT!**

Drukkerij : Brugsesteenweg 103 • 8420 De Haan - Wenduine
Op afspraak : Populierenlaan 76 • 8450 Bredene
Tel. 050 42 58 48 • info@drukdeleu.be • www.drukdeleu.be

FAMILIE-
VERENIGINGS-
PUBLICITEITS-
HANDELS-
DRUKWERK

CAFE Leopold

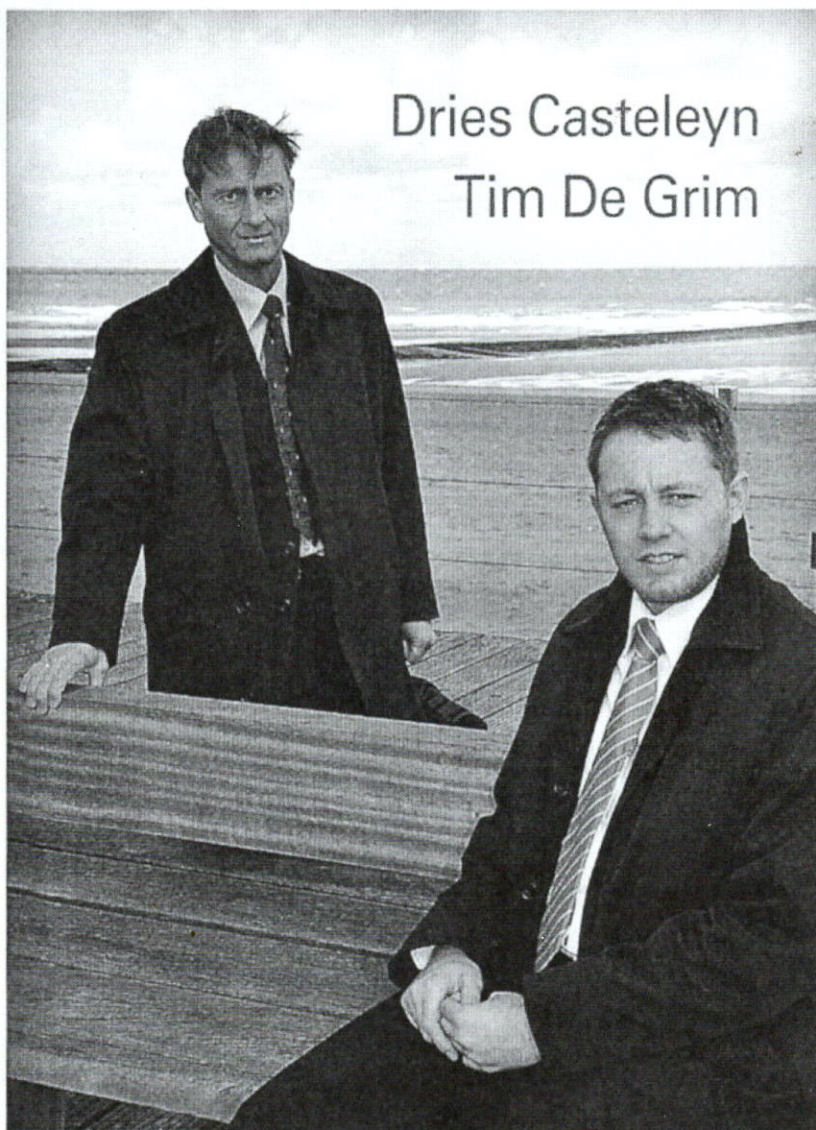
NIEUW - NOUVEAU - NEW

CAFÉ
OP DE ZEEDIJK

BAR
SUR LE FRONT DE MER

BAR
ON THE SEAFRONT

ALBERT 1 PROMENADE
8400 OOSTENDE
+32 (0)59 443 506

Dries Casteleyn
Tim De Grim

WINKEL

Torhoutsesteenweg 160 - 8400 OOSTENDE

FUNERARIUM

Torhoutsesteenweg 173 - 8400 OOSTENDE

T 059 44 80 84

www.uitvaart-oostende.be